

УКРАЇНЦІ В ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

РОЗДІЛЕНІ, АЛЕ НЕСКОРЕНІ

*До 76 річниці визволення України від
нацистської окупації*

ВІД ДНІПРА ДО ЕЛЬБИ: ЧОТИРИ УКРАЇНСЬКІ ФРОНТИ

Від дніпровського Правобережжя до Відня, Праги та Берліну проліг бойовий шлях фронтів, які увійшли в історію під назвою «Українські». У лавах Червоної Армії воювало 6 млн. українців. І вони звільнили Європу та світ від нацистської чуми. Про це треба пам'ятати. І нагадувати світові - як Європі, де про українців часто згадують хіба що як про «співучасників нацистських убивств», так і Кремлю, неадекватний мешканець якого порахував, що переміг би Гітлера і без участі України. Нацистів було знищено за участі чотирьох Українських фронтів. Звичайно, там воювали не тільки українці. І, звичайно, українці воювали й на інших фронтах Червоної армії. Варто пам'ятати і про ці перемоги. З 20 жовтня 1943 року Воронезький, Степовий, Південно-Західний і Південний fronti були перейменовані відповідно в 1-й, 2-й, 3-й та 4-й Українські fronti. Від дніпровського Правобережжя до Відня, Праги та Берліну проліг бойовий шлях фронтів, які увійшли в історію, гордо іменуючись Українські...

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ФРОНТ

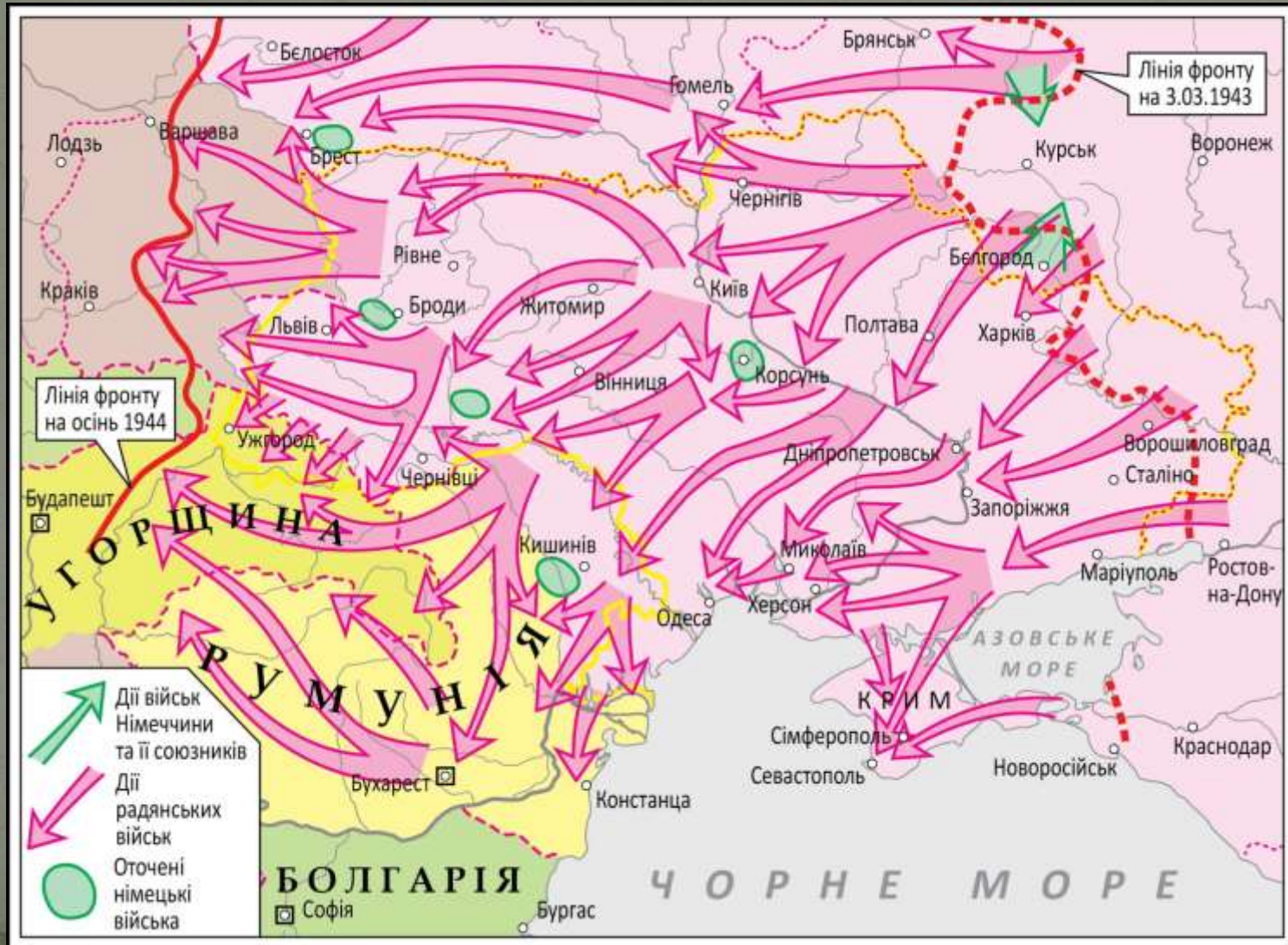
Створений 20 жовтня 1943 року згідно наказу Ставки ВГК від 16 жовтня 1943 року шляхом перейменування Воронезького фронту. Фронт включав 13-ту, 27-му, 38-му, 40-ву, 47-му, 60-ту, 3-тю гвардійську танкову та 2-гу повітряну армію. В подальшому до нього входили 1-ша, 3-тя, 5-та гвардійські, 6-та, 18-та, 21-ша, 28-ма, 31-ша, 52-га, 59-та, 1-ша і 4-та гвардійські, 1-ша, 2-га, 4-та і 6-ша танкові, 8-ма повітряна та 2-га армія Війська Польського. Війська фронту в першій половині листопада 1943 р. провели Київську стратегічну наступальну операцію, в ході якої 6 листопада звільнили Київ. У листопаді-грудні в результаті Київської оборонної операції війська зірвали плани німецького командування оволодіти Києвом. В січні-лютому 1944 р. фронт брав участь у Корсунь-Шевченківській операції. Провівши Проскурівсько-Чернівецьку операцію 1944 р., війська фронту вийшли до Карпат. Влітку 1944 р. успішно проведена Львівсько-Сандомирська стратегічна операція. У січні 1945 р. - Сандомирсько-Сілезька операція, звільнені південні райони Польщі і форсований Одер. У другій половині березня 1945 р. силами лівого крила фронту була здійснена Верхньосілезька операція. У квітні-травні війська фронту взяли участь у Берлінській, а потім - у Празькій стратегічних операціях. 10 червня 1945 р. на підставі директиви Ставки ВГК від 29 травня 1945 р. 1-й Український фронт був реорганізований в управління Центральної групи військ. Командувачі фронтом: генерал армії Ватутін М.Ф. (жовтень 1943 р. - березень 1944 р.); Маршал Радянського Союзу Жуков Г.К. (березень-травень 1944 р.); Маршал Радянського Союзу Конєв І.С. (травень 1944 р. - до кінця війни).

КОМАНДУВАЧІ УКРАЇНСЬКИМИ ФРОНТАМИМ

1. М.Ф. Ватутін; 2. Г.К. Жуков; 3. І.С. Конєв;
4. Р.Я. Малиновський; 5. Ф.І. Толбухін

БОЙОВІ ДІЇ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ серпень 1943 – листопад 1944

СПРАВЖНІ ГЕРОЇ ВІЙНИ

1. І.М. Кожедуб; 2. П.Х. Дубинда; 3. І.Г. Драченко

І.М. Кожедуб – військовий льотчик-винишувач, збив 62 ворожих літаки, Тричі Герой Радянського Союзу; П.Х. Дубинда – морський піхотинець та І.Г. Драченко – льотчик штурмовик – Герої Радянського Союзу і одночасно – повні кавалери Ордена Слави

ДРУГИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ФРОНТ

Створений 20 жовтня 1943 р. на підставі наказу Ставки ВГК від 16 жовтня 1943 р. шляхом перейменування Степового фронту. До складу фронту увійшли 4-та, 5-та і 7-та гвардійські, 37-ма, 52-га, 53-тя, 57-ма армії, 5-та гвардійська танкова і 5-та повітряна армії. Згодом фронту були підпорядковані 9-та гвардійська, 27-ма, 40-ва, 46-та армії, 6-та (з вересня 1944 р. 6-та гвардійська) і 2-га танкова армії, кінно-механізована група, румунські 1-ша і 4-та армії. У жовтні-грудні 1943 р. війська фронту провели операцію по розширенню плацдарму, захопленого на правому березі Дніпра. Зимом 1944 р. об'єднання фронту провело Кіровоградську операцію, а потім, взаємодіючи з військами 1-го Українського, - Корсунь-Шевченківську операцію. Весною 1944 р. фронт провів Умансько-Ботошанську операцію. В серпні 1944 р. 2-й Український фронт брав участь в Яссько-Кишинівській стратегічній операції. В жовтні війська фронту провели Дебреценську операцію. Потім, разом з частиною сил 3-го Українського і Дунайської військової флотилії - Будапештську стратегічну операцію. У березні-квітні 1945 р. війська лівого крила фронту завершили звільнення Угорщини, звільнили значну частину Чехословаччини, східні райони Австрії та її столицю місто Відень. 6-11 травня 2-й Український фронт брав участь в Празькій стратегічній операції. 10 червня 1945 р. на підставі директиви Ставки ВГК від 29 травня 1945 р. 2-й Український фронт був розформований, на базі польового управління фронтом сформований штаб Одеського військового округу. Командувачі фронтом: генерал армії, з лютого 1944 р. Маршал Радянського Союзу Конєв І. С. (жовтень 1943 р. - травень 1944 р.); генерал армії, з вересня 1944 р. Маршал Радянського Союзу Малиновський Р. Я. (травень 1944 р. - до кінця війни)

ТРЕТІЙ УКРАЇНСЬКИЙ ФРОНТ

Створений 20 жовтня 1943 р. згідно наказу Ставки ВГК від 16 жовтня 1943 р. шляхом перейменування Південно-Західного фронту. До його складу входили 1-ша і 8-ма гвардійські, 6-та, 12-та, 46-та і 17-та повітряна армії. Згодом в підпорядкування фронту увійшли 5-та ударна, 4-ма і 9-та гвардійські, 26-та, 27-ма, 28-ма, 37-ма, 57-ма, 6-та гвардійська танкова армії, 1-ша, 2-га і 4-та болгарські армії. В жовтні-листопаді 1943 р. війська фронту в ході битви за Дніпро визволили міста Дніпропетровськ і Дніпродзержинськ. Разом з 4-м Українським фронтом, здійснивши Нікопольсько-Криворізьку операцію 1944 р., вийшли на р. Інгулець, звідки в березні-квітні розгорнули наступ в миколаївсько-одеському напрямку, провівши послідовно Березнеговато-Снігірівську і Одеську операції. В серпні 1944 р. фронт брав участь в Ясько-Кишенівській стратегічній операції. 8 вересня війська фронту вступили на територію Болгарії і на кінець місяця звільнили її. 28 вересня - 20 жовтня 1944 р. у взаємодії з Народно-визвольною армією Югославії при участі військ Вітчизняного фронту Болгарії були звільнені столиця Югославії місто Белград і більша частина Сербії. У жовтні 1944 р. - лютому 1945 р. фронт частиною сил брав участь в Будапештській стратегічній операції. Його війська форсували Дунай і захопили плацдарм на правому березі річки. В січні 1945 р. вони відбили контрудари ворога, якими вермахт намагався розблокувати оточене в Будапешті угруповання. Успішне завершення цієї операції дозволило розпочати Віденську стратегічну операцію. Командувачі фронтом: генерал армії Малиновський Р. Я. (жовтень 1943 р. - травень 1944 р.); генерал армії, з вересня 1944 р. Маршал Радянського Союзу Толбухін Ф. І. (травень 1944 р. - до кінця війни).

ЧЕТВЕРТИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ФРОНТ

4-ий Український фронт першого формування був створений 20 жовтня 1943 р. на підставі директиви Ставки ВГК від 16 жовтня 1943 р. шляхом перейменування Південного фронту.

Включав 2-гу і 3-тю гвардійські, 5-ту ударну, 28-му, 44-ту, 51-шу і 8-му повітряну армії.

Наприкінці жовтня - на початку листопада 1943 р. війська фронту завершили Мелітопольську операцію. В січні-лютому 1944 р. взяли участь у Нікопольсько-Криворізькій операції. У квітні-травні 1944 р. війська фронту провели Кримську стратегічну операцію. 31 травня 1944 р. директивою Ставки ВГК від 16 травня 1944 р. 4-й Український фронт був розформований. Командувач фронтом: генерал армії Толбухін Ф.І. (жовтень 1943 р. - травень 1944 р.). 4-ий Український фронт другого формування був створений 5 серпня 1944 р. на підставі директиви Ставки ВГК від 30 липня 1944 р. До його складу увійшли 1-ша гвардійська, 18-та і 8-ма повітряна армії. Згодом до його складу в різний час входили 38-ма і 60-та армії. У вересні-жовтні 1944 р. війська фронту у взаємодії з 1-м Українським брали участь у Східно-Карпатській стратегічній операції. В січні-лютому 1945 р. війська фронту провели Західно-Карпатську стратегічну операцію.

В березні - на початку травня війська фронту очистили від загарбників Моравсько-Остравський промисловий район і брали участь у Празькій стратегічній операції. 25 серпня 1945 р. на підставі наказу НКО СРСР від 9 липня 1945 р. фронт був розформований.

Командувачі фронтом: генерал-полковник, з жовтня 1944 р. генерал армії Петров І. Ю. (серпень 1944 р. - березень 1945 р.); генерал армії Єрмоєнко А. І. (березень 1945 р. - до кінця війни).

КОМАНДУВАЧІ ФРОНТОМ

Генрал армії І.Ю. Петров

Маршал Радянського Союзу
А.І Єременко

РАДЯНСЬКИЙ ПАРТИЗАНСЬКИЙ РУХ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Радянський партизанський рух – партизанський рух проти німецьких окупантів та їх союзників на теренах України у 1941-1944 роках, підпорядкований органам ВКП(б) та її бойовому загону – НКВС. Загальна чисельність бійців радянського партизанського руху на території України складала в 1941-1943 роках – від 5 до 30 тисяч бійців, в 1944 році – від 30 до 50 тисяч бійців.

КЕРІВНИКИ НАЙБІЛЬШИХ З'ЄДНАНЬ

1. С.А. Ковпак; 2. О.Ф. Федоров; 3. М.І. Наумов

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ – 1.

Традиція відзначення дати народження УПА починається від наказу головного командира УПА Романа Шухевича за 1947-ий рік. Хоча дата більше символічна, аніж хронологічна, за документами нацистських спецслужб восени 1942 р. на Волині активізувалися бойова активність українського підпілля, формування боївок ОУН та втеча у ліси членів підпілля. Формально перехід до відкритого антинімецького збройного спротиву був схвалений на III конференції ОУН, що відбулася 17–21 лютого 1943 р. Вже у січні-лютому 1943 р. виникають перші повстанські сотні під командуванням Г. Перегійняка («Коробки») та С. Качинського («Остапа»).

УПА постала не лише для оборони українського населення від нацистського терору, але й для захисту від провокативно-підривної діяльності радянських партизан, які взимку 1942-1943 рр. наступали з білоруських лісів. Водночас з літа 1943 р. «лісова армія» була залучена до кривавого протистояння з польським підпіллям на Волині – так званої «малої українсько-польської війни». Основною діяльністю УПА була тактика двофронтової боротьби проти двох тоталітарних режимів – сталінського СРСР та нацистського Третього Райху.

РАЙОН БОЙОВИХ ДІЙ УПА

КОМАНДИРИ УПА

Дмитро Клячківський
«Клим Савур»

Роман Шухевич
«Тарас Чупринка»

ВОЯКИ УПА

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ – 2.

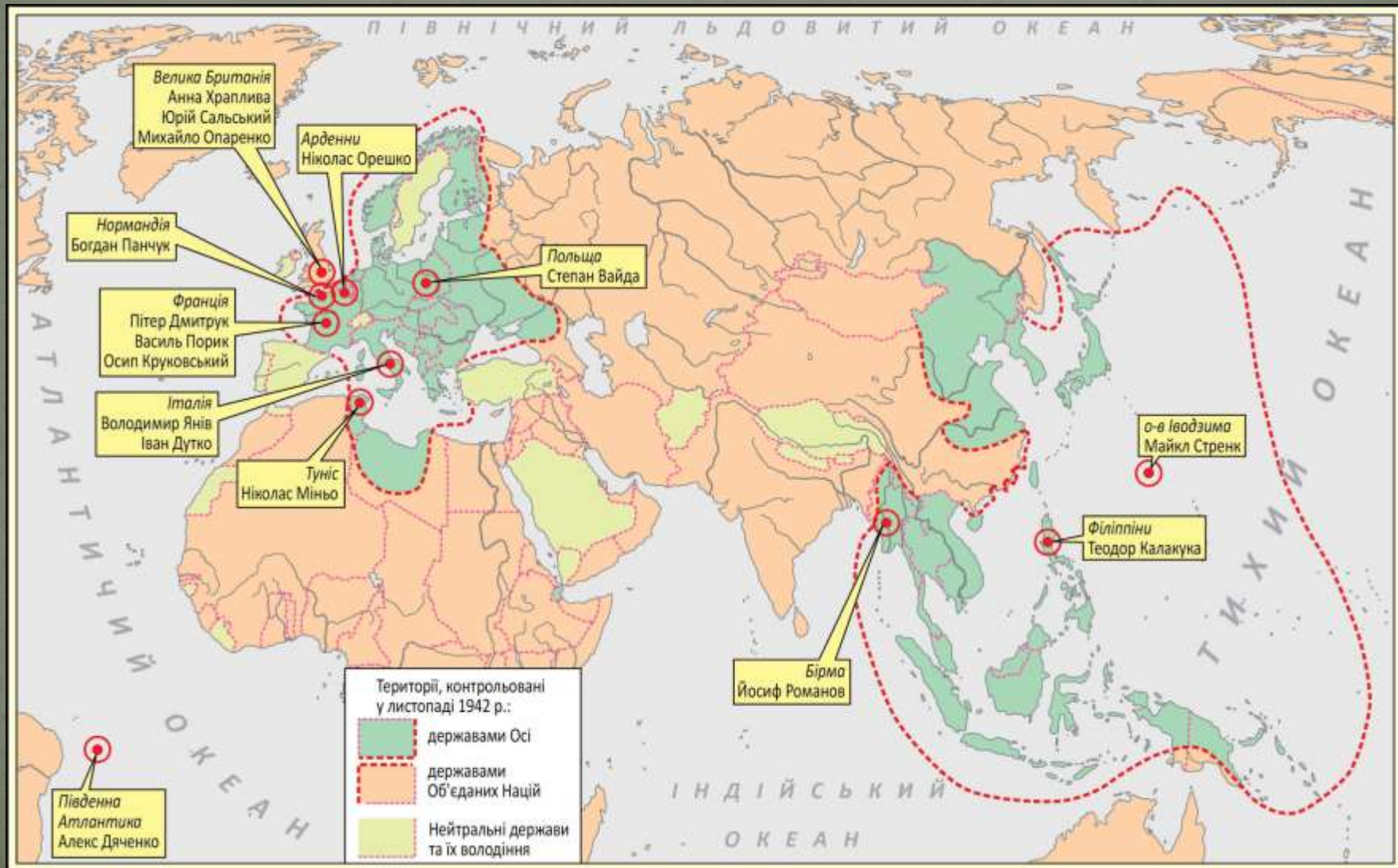
Творці УПА розглядали її як можливий зародок регулярної української армії. УПА спиралася на розгалужену мережу ОУН, яка становила своєрідний тил армії – запілля. У формуванні УПА брали участь представники різних політичних угруповань, селяни, національні меншини. Тому можна сказати, що вона мала загальноукраїнський характер. З липня 1944 р. УПА підпорядковувалася Українській Головній Визвольній Раді (УГВР) – керівному військово-політичному органу воюючої України. Політичною платформою УПА була боротьба за самостійність України, за основні демократичні права і свободи, включно з рівними правами для нацменшин та співпрацею з іншими поневоленими народами проти нацизму та сталінізму.

Структурно УПА поділялася на три краєві командування: УПА-«Північ» (Волинь, Полісся), УПА-«Південь» (Поділля, Київщина) та УПА-«Захід» (Галичина, Буковина, Закарпаття, Закерзоння). Кожне командування мало у своєму складі військові округи та тактичні відтинки. Головним командиром УПА з листопада 1943 р. до загибелі у березні 1950 р. був Роман Шухевич.

Бойові відділи УПА були згорнуті відповідно до наказу УГВР від 3 вересня 1949 року, а її вояки влилися у збройне антикомуністичне підпілля.

Чисельність УПА в період айбільшого піднесення національного Руху Опору становила близько 100 тис. чол.

УКРАЇНЦІ НА ФРОНТАХ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

МАЙКЛ СТРЕНК – УКРАЇНСЬКИЙ ГЕРОЙ ІВОДЗІМИ

Сержант Корпусу морської
піхоти США

6 жовтня 1939 у Піттсбурзі зарахований до регулярної служби у корпусі морської піхоти строком на чотири роки і був сержантом морської піхоти Сполучених Штатів Америки під час Другої світової війни. З 21 лютого до 18 березня 1942 як розвідник брав участь в операції висадки та окупації острова Равуци на островах Рассела, а також в захопленні та окупації затоки імператриці Августи під час битви за Бугенвіль з 1 листопада до 12 січня 1944.

Призначений командиром загону, та приземлився з ним на Іото 19 лютого 1945 року під час битви за Іодзіму. Він за дорученням командування здійснив підйом великого прапора на вершині гори Сурібаті. Він був сфотографований, піднімаючи прапор на вершині гори Сурібаті під час битви за Іодзіму. До кінця березня, троє з шести людей на фотографії були вбиті в боях, в тому числі і Стренк.

Похований на Арлінгтонському національному цвинтарі.

ПІДНЯТТЯ ПРАПОРА НА ІВОДЗІМІ

Всесвітньо відоме фото Джо Розенталя

УКРАЇНЦІ В АРМІЯХ КРАЇН АНТИГІТЛЕРІВСЬКОЇ КОАЛІЦІЇ

1. Червона армія – 6 млн.
2. Військо Польське – 120 тис.
3. Армія США – 80 тис.
4. Війська Британської імперії – 45 тис.
5. Війська Франції – 6 тис.

